

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Representative of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SAŽETAK PRESUDE

SHORAZOVA PROTIV MALTE PRESUDA VIJEĆA OD 3. OŽUJKA 2022. ZAHTJEV BR. 51853/19

*Zamrzavanje na 8 godina cjelokupne imovine podnositeljice
temeljem zahtjeva za međunarodnu pravnu pomoć
i bez jasnih procesnih jamstava predstavljalo je
nerazmjerno ograničenje prava na mirno uživanje vlasništva*

ČINJENICE

Imovina podnositeljice zahtjeva na Malti zamrznuta je nakon što su malteške vlasti primile zahtjev za pružanjem pravne pomoći u vezi s navodnim kaznenim djelima podnositeljice počinjenim u Kazahstanu. U to vrijeme, kazahstanske vlasti provodile su istragu u vezi optužbi za prijevaru i pranje novca protiv podnositeljice zahtjeva i njenog supruga, koji je u međuvremenu preminuo, a koji je bio istaknuti političar u Kazahstanu te bivši suprug kćeri tadašnjeg predsjednika Kazahstana. Protiv odluke o zamrzavanju imovine koju je donio malteški kazneni sud 25. veljače 2014., podnositeljica i njezin suprug pokrenuli su ustavnosudski postupak ističući da zbog političke prirode kaznenog progona u Kazahstanu u kaznenom postupku, koji se vodi protiv njih u toj zemlji, ne mogu ostvariti svoja procesna prava te su zatražili obustavu postupka pružanja pravne pomoći. Presudom malteškog Ustavnog suda u travnju 2019. utvrđeno je da je privremena mjera zamrzavanja imovine vremenski ograničena, zakonita i proporcionalna te da će se nastaviti do završetka kaznenog postupka. No zbog automatskog obnavljanja zahtjeva za pravnom pomoći i odluke o zamrzavanju imovine, podnositeljica se u prosincu 2020. obratila kaznenom суду sa zahtjevom za prestankom takvog postupanja. Odlukom kaznenog suda iz srpnja 2021. utvrđeno je da je kazneni postupak protiv podnositeljice u Kazahstanu još uvijek bio u istražnoj fazi, odnosno da podnositeljica nije bila optužena niti osuđena za počinjenje kaznenog djela već je samo bila osoba koja se sumnjiči. S obzirom na to da se prema malteškom Kaznenom zakoniku privremena mjera zamrzavanja

imovine mogla odrediti samo protiv okrivljene osobe, kazneni sud je ukinuo privremenu mjeru jer, prema raspoloživim podacima, nikada nisu ni bili ispunjeni uvjeti za njezino izdavanje.

PRIGOVORI

Pred ESLJP-om podnositeljica zahtjeva je prigovorila da je određivanje privremene mjere zamrzavanja imovine sukladno kazahstanskom zahtjevu za pružanjem pravne pomoći bilo protivno pravu na pošteno suđenje jer je zahtjev došao iz države u kojoj politički režim nije mogao osigurati jamstva iz članka 6. Konvencije. Također, mjera zamrzavanja imovine kao i njezino opetovano produživanje temeljila se na izmišljenim i politički motiviranim optužbama te je predstavljala nezakonito ograničenje prava na mirno uživanje vlasništva.

OCJENA ESLJP-a

Članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju

ESLJP je istaknuo da zamrzavanje imovine u kaznenom postupku predstavlja pravo države kontrolirati uporabu vlasništva kako bi ona bila u skladu s općim interesom ([Apostolovi protiv Bugarske](#), stavak 91.). U takvim predmetima ESLJP ispituje: **je li miješanje u mirno uživanje vlasništva bilo: 1.) zakonito, 2.) u skladu s općim interesom te 3.) je li postojala razmjernost između primijenjenih mjera i cilja koji se nastojao ostvariti** ([Džinić protiv Hrvatske](#), stavci 61.-62.). Dodatno, iako članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, ne sadrži postupovne odredbe, pravo na mirno uživanje vlasništva ujedno podrazumijeva **pravo pojedinaca da svoje prigovore zbog miješanja u predmetno pravo mogu iznijeti pred nadležna tijela, u kontradiktornom postupku i u skladu s načelom jednakosti oružja** ([G.I.E.M S.R.L i drugi protiv Italije](#) [VV]¹, stavak 302.).

Promatrajući činjenična utvrđenja u predmetu kroz prizmu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, ESLJP je uvidio da zamrzavanje imovine podnositeljice *ab initio* nije bilo u skladu s malteškim Kaznenim zakonom jer podnositeljica nikad nije bila ni za što optužena ili okrivljena u Kazahstanu, već je samo imala status osumnjičene osobe. Stoga je ESLJP zabrinjavajućim smatrao da tijekom gotovo osam godina, koliko je privremena mjera bila na snazi, niti jedan sud u tuženoj državi nije temeljito razmotrio pravnu situaciju podnositeljice u svjetlu dostupnih informacija te je li zamrzavanje imovine bilo u skladu sa zakonom. S obzirom na ozbiljnost propusta počinjenog u nacionalnom postupku, ESLJP je, u iznimnim okolnostima ovog predmeta, zahtjev podnositeljice primarno odlučio ispitati kroz analizu razmjernosti miješanja u pravo na mirno uživanje vlasništva te posebno razmotriti jesu li nacionalnim zakonodavstvom bile predviđene dostačne zaštitne mjere protiv arbitarnog miješanja u predmetno pravo ([Apostolovi protiv Bugarske](#), stavak 93.). Sukladno svojoj praksi ([Karahasanoglu protiv Turske](#), stavak 149.), ESLJP je ocjenjujući je li miješanje u pravo na mirno uživanje vlasništva predstavljalo prekomjeran teret i stoga bilo nerazmerno

¹ Sažetak presude dostupan je i na [hrvatskom jeziku](#).

posebno ispitao: karakter miješanja, prirodu vlasničkih prava, koliko je trajalo ograničenje prava te ponašanje podnositelja i državnih vlasti u konkretnom predmetu.

Prethodno, a u kontekstu postupanja malteških sudova i tijela u općem interesu, ESLJP je primijetio da je zamrzavanje imovine podnositeljice učinjeno s ciljem osiguranja moguće provedbe njezinog oduzimanja ako podnositeljica bude osuđena u kaznenom postupku. Podnositeljica zahtjeva to je osporila, istaknuvši da iznesene optužbe protiv nje nisu bile stvarne te da stoga nije ni postojao opći interes za donošenjem preventivne mjere. Načelno, u ovakvim predmetima u kojima je potrebno ocijeniti je li određeno postupanje u skladu s općim interesom, ESLJP je sklon pridati vjeru nacionalnim tijelima i sudovima jer su u boljem položaju od ESLJP-a za procjenu tog pitanja i imaju izravan pristup dokazima i strankama ([Češki Benet, spol. s. r. o. protiv Češke](#), stavak 36. i 39.). Ipak, u okolnostima ovog predmeta ESLJP nije mogao doći do tog zaključka: (i) jer se kazneni postupak protiv podnositelja nije vodio u Malti pa malteške vlasti nisu imale neposredan uvid u dokaze i sve okolnosti predmeta; (ii) unatoč saznanjima da je suprug podnositeljice bio protivnik političkog režima u Kazahstanu, te je kao takav mogao biti predmet osvete, malteške vlasti propustile su ta saznanja uzeti u obzir pri donošenju svoje odluke o zamrzavanju imovine.

Također, ESLJP je primijetio da se zahtjev za zamrzavanjem imovine podnositeljice i njezinog supruga, kojeg su podnijele kazahstanske vlasti temeljio na članku 18. Konvencije UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala. U tom smislu, ESLJP je istaknuo da iako nije sporna važnost predmetne Konvencije, kao niti borba protiv organiziranog kriminala, pružanje pravne pomoći mora se provoditi u skladu s međunarodnim standardima zaštite ljudskih prava. Dakle, nacionalni sudovi država članica imaju obvezu ispitati podnesene zahtjeve za pružanjem međunarodne pravne pomoći ako je protiv država istaknut stvaran i potkrijepljen prigovor zbog očite manjkavosti u zaštiti ljudskih prava koja se jamče Konvencijom ([Avotinš protiv Latvije](#) [VV]², stavak 116.). No i sukladno Konvenciji UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala zahtjev za pružanjem međunarodne pravne pomoći može biti odbijen, ako država od koje se pomoći traži smatra da bi izvršenje zahtjeva moglo narušiti javni poredak ili bi bila suprotna pravnom sustavu tražene države u slučaju da prihvati ispuniti zahtjev. Iz svih dostupnih podataka u spisu, ESLJP nije mogao pronaći dokaze koji bi ukazivali da su se malteški sudovi i tijela u bilo kojoj fazi postupka bavili propitivanjem je li donošenje mjere zamrzavanja imovine podnositeljice bilo u općem interesu. Naprotiv, čini se da su malteške vlasti postupajući po zahtjevu za pružanjem pravne pomoći smatrali da se opći interes takvog postupanja presumira. Pritom su potpuno zanemarile činjenicu da podnositeljica nigdje u Europi nije osuđena za kazneno djelo pranja novca koje joj je bilo stavljeno na teret³ te da bi se eventualno oduzimanje imovine podnositeljice u Malti temeljilo na presudi donesenoj u Kazahstanu u postupku, koji bi sudeći po raspoložim informacijama, bio očito vođen suprotno jamstvima iz članka 6. Konvencije.

² Sažetak presude dostupan je i na [hrvatskom jeziku](#).

³ Kazneni postupci u tom smislu protiv podnositeljice i njezinog supruga pokrenuti su i obustavljeni u Austriji, Njemačkoj i Lihtenštajnu.

No, čak i da se prihvati argument tužene države da je zamrzavanje imovine bilo u općem interesu, ESLJP je provevši cjelovitu procjenu različitih interesa koji su bili uključeni u ovom predmetu, uključujući i sve relevantne postupovne zaštite dostupne podnositeljici zahtjeva zaključio da miješanje u njezino pravo na mirno uživanje vlasništva nije bilo proporcionalno. Naime, zadaća ESLJP-a je štititi prava koja su praktična i učinkovita te je istražujući pozadinu predmeta podnositeljice i odluka zbog kojih je prigovorila zaključio da:

- iako je podnositeljica zahtjeva očito imala značajnu imovinu u drugim europskim zemljama, zbog čega nisu bili ugroženi njezini osnovni životni uvjeti, zamrzavanje cjelokupne imovine podnositeljice na Malti, predstavljalo je samo po sebi strogu i restriktivnu mjeru. Međutim, posebno problematičnim ESLJP je smatrao činjenicu da pri donošenju odluke o opsegu zamrzavanja imovine niti jedan nacionalni sud nije proveo analizu razmjernosti između vrijednosti zamrznute imovine i imovinske koristi koju je podnositeljica zahtjeva navodno izravno ili neizravno ostvarila počinivši kaznena djela za koja je bila osumnjičena;
- je imovina podnositeljice zahtjeva na Malti bila zamrznuta sukladno odluci malteškog kaznenog suda od 25. veljače 2014., u postupku zatvorenom za javnost, te je periodično i automatski obnavljana svakih 6 mjeseci, bez da je podnositeljica saslušana, da bi u konačnici bila na snazi gotovo 8 godina;
- za vrijeme trajanja mjere niti jedan sud u nacionalnom postupku, uključujući Ustavni sud, nije stvarno nastojao ocijeniti vjerodostojnost i osnovanost „optužbi“ iznesenih protiv podnositeljice zahtjeva, te je podnositeljica zahtjeva bila lišena postupovnih jamstava koja su je trebala štititi od proizvoljnog i nerazmјernog miješanja u njezina prava.

Slijedom svega navedenog, ESLJP je zaključio da je podnositeljici zahtjeva povrijeđeno pravo na mirno uživanje vlasništva.

Članak 6. Konvencije

Podnositeljica zahtjeva prigovorila je i zbog duljine trajanja ustavnosudskog postupka koji je u dva stupnja ukupno trajao 4 godine i 10 mjeseci.

U tom smislu, ESLJP je napomenuo da iako navedeno ukupno razdoblje od skoro 5 godina predstavlja duljinu trajanja postupka koja bi načelno bila neprihvatljiva čak i za odlučivanje u ustavnosudskom postupku u dva stupnja, u konkretnim i iznimnim okolnostima ovog predmeta ono ne predstavlja povredu članka 6. stavka 1. Konvencije. Naime, podnositeljica nije osporila navode malteške vlade da je predmet podnositeljice bio kompleksan i da je predstavljao situaciju s kojom se nacionalne vlasti do tada nisu susrele i koja se razriješavala na Ustavnom судu. Također, u predmetu je saslušano puno svjedoka te su održana ukupno 27 ročišta, koja su periodično i redovito bila zakazivana svaka 2 ili 3 mjeseca. Konačno, duljini trajanja postupka doprinijela je i sama podnositeljica svojim zahtjevima za produljenje roka za očitovanje i dostavljanjem podnesaka u kasnijoj fazi postupka.

Slijedom navedenog, ESLJP je zaključio da nije došlo do povrede prava na poštено suđenje.

PRAVEDNA NAKNADE

2.000 EUR na ime nematerijalne štete
586 EUR na ime troškova izdataka